

Pregledni znanstveni rad

DOI: <https://doi.org/10.17234/Croatica.68.10>

UDK: 821.163.42(091)"19/20"

82(091)

Primljen: 16. IV. 2024.

Prihvaćen: 26. VIII. 2024.

SLOBODAN NOVAK U HRVATSKIM KNJIŽEVNIM POVJESNICAMA

Antun Pavešković

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,

Odsjek za povijest hrvatske književnosti

apavesk@gmail.com

ABSTRACT

SLOBODAN NOVAK IN CROATIAN LITERARY HISTORIES

The paper investigates position of Slobodan Novak's oeuvre in Croatian literary histories, focusing mainly on relevant literary history volumes: specifically, the history of Croatian literature by Ivo Frangeš, Dubravko Jelčić, and Slobodan Prosperov Novak, as well as the history of Croatian novel by Krešimir Nemeć. It also briefly discusses some relevant chapters from the collection entitled *Croatian Literature in the European Context*, as well as the intriguing preface to Novak's selected works by Igor Mandić in the Five Centuries of Croatian Literature edition. Finally, the paper also includes the commentary to the preface to Novak's *Collected Works* written by Tonko Maroević and published by Matica hrvatska. The main goal of this paper is to demonstrate, on the abovementioned selected examples of literary history, how Novak's novels and novellas were highly appreciated and valued as top literary writing reaching the place in the literary canon even during Novak's active participation in cultural life of Croatia and his intensive writing. Croatian literary historians were quick to recognize literary value and importance of the oeuvre in progress, and influenced in a positive manner initial reception of his texts. These literary histories have indebted us with analytical insights, to greater or lesser degree of explication, on Novak's writing; they are still considered relevant in terms of points they have made about Novak's oeuvre and should be considered when discussing his literary writing.

Keywords: Slobodan Novak; history; literature; irony; catharsis

Ne može, naravno, potpunu i konačnu sliku o književnom opusu dati samo jedan segment metaknjiževne percepcije, ali se književna povjesnica trudi svakako biti ponajmanje bumbar iz pjesme Zbigniewa Herberta, što znači da ona, za razliku od književne kritike, feljtonističkog pisanja o književnosti i teorije književnosti, barem stremi zauzeti najmanje površnu poziciju u dodiru s izvornim književnim tekstom. Je li izraz *površna* prestrog ili odveć paušalan, ne znam, možda i jest, pa bi ga bilo uputnije zamijeniti nekim blažim, ali zato nužno perifrastičnim, što donosi rizik kretanja u smjeru suprotnom od Occamove britve. Svakako, književnu teoriju nazvati površnom zvuči neodgojeno, ali zašto bismo patili od pretjerane pristojnosti? Naime svaka od spomenutih disciplina teži što je moguće objektivnijoj istini ne samo vlastita izricanja o svome materijalnom predmetu, pri čemu je, govoreći arhaičnijim rječnikom logike, formalni predmet svake od ovih disciplina ipak različit do te mjere da je očigledno kako je radi cjelovitosti svakoj uputno barem malo ukrasti od one druge. Stoga ni bumbar, ostajući izvan cvijeta, možda nije u beznadnoj situaciji, štoviše, moguće da tako izvana stvari vidi objektivnije, odnosno, priznajmo mu, cjelovitije od pčela. No koja je pozicija govorenja o povijesti, onoga što bi John Burrow spretno okrstio povijesti povijestī, je li i ono samo povijest ili je bliže književnoj kritici ili možda i teoriji, pitanje je koje bi ovakvo izlaganje imalo postaviti samo sebi prije nego se otputi svome predmetu. U svakom slučaju, ako je vjerovati Compagnonu (2007: 19) da u teoriji nema ničeg apstraktnog jer ona postavlja pitanja o pitanjima, nalazeći da su ona koja postavljaju povjesnici i kritičari problematična, oprostimo se od nje, tek usput bezobrazno potkradajući neke od njenih uvida.

Nalazeći se u konkretnoj situaciji u kojoj ne govorimo o piscu već o govorenju o njemu, ne zagovaramo bartovski smrt auktoru, nego svojevrsnim dvostrukim obrtajem, osvjetljujući povjesnički diskurs, vraćamo vlastiti uvid auktoru, čuvajući se na taj način nužne subjektivnosti, odnosno dajući joj barem pečat povijesnosti koja je, ako ne subjektivna, a ono barem i sama povijesna te kao i sve povijesno vremenita, dakle privremena. Upravo nam ta privremenost dobro svjedoči ne neku nemoguću potpunu istinu, nego sliku jednog trenutka našeg identiteta, i u tom pristanku na njegovu kontingentnost možemo možda lakše sagledati identitet u njegovoj kompleksnosti, odnosno, što je i bit problema – približiti se spoznaji sebe samih, kao što klesar, obrađujući grubi kamen, zapravo obrađuje sebe sama.

Koncentrirajući se na povijesti književnosti, dakle na velika sintetska zaokruženja,¹ a ovdje ćemo ravnopravno uvrstiti i jednu povijest žanra, ne možemo zaobići ni kritičke ni feljtonističke, esejističke elemente mozaične slike istraživanja jednoga opusa. Štoviše, u Novakovu slučaju, od prvih kritičkih tekstova koji su popratili njegove književne početke pa do nadahnuta predgovora *Sabranim djelima* Slobodana Novaka iz pera jednoga od četvorice njihovih urednika, Tonka Maroevića, o Novaku se pisalo dovoljno nadahnuto i, koliko sam imao prigode vidjeti, rijetko kada površno. Njegov opus opirao se bestrasnom govorenju, a profesionalno odrađivanje književnopovijesnoga posla u povodu Novaka srećom je iznimka.

Prvi je put, nakon novinskih osvrti i književnokritičkih napisa s početka pedesetih godina, Novak u književnopovijesnoj literaturi intenzivnije nazočan u zborniku *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu* iz 1978. U završetku članka *Hrvatska književnost prema avangardi i socijalno angažiranoj književnosti* Aleksandar Flaker (1978: 523) apostrofira kontinuitet prozne vertikale od Ante Kovačića preko Matoša i Krleže do Marinkovića „da bi nešto kasnije dobila potvrdu u otočkom mikrokozmu Slobodana Novaka”. U književnopovijesnim pisanjima prvi put Flaker ovdje ubicira inzularnost, motiv i kompleks potom često eksploatiran u opisima Novakove proze. Gajo Peleš (1978: 654) u članku o hrvatskoj prozi 1945–1960. naznačava Novakov opus kao kraj niza započeta Kalebovim novelama četrdesetih godina i ujedno prijelaz na novi književni red. Odnos spram pejzaža i djetinjstva Peleš (656) vidi podudarnim u Desničini i Novakovim tekstovima, uspoređujući i različite strategije uporabe pripovjednog subjekta u dvojice pisaca (660). Koncentrirajući se na kompleks krivnje, Peleš (658) uspoređuje Novaka s Marinkovićevim postupcima. Znatno ekstenzivnije Novaka je u ovom zborniku opisao Velimir Visković u opširnom *Komparativnom pregledu hrvatske proze u šezdesetim i sedamdesetim godinama* u kojemu se književni stručnjak ravna kriterijem dobne pripadnosti i, još mu i važnijim, kriterijem pripadnosti istom modelu proze. Piščev književni portret zaokružio je enciklopedijskom natuknicom smještenom u kontekst važnijih pripadnika tzv. krugovaške proze. Opis je sažet, prikaz taksonomijski, narav opisivanja poglavito definitorna, minimalno raščlambena (Visković 1978: 672–673).

¹ Dotaknut ću sintetska zaokruženja Ive Frangeša, Dubravka Jelčića i Slobodana Prosperova Novaka te povijest hrvatskoga romana Krešimira Nemeca. Istodobna književnopovijesna djelatnost Miroslava Šicela obavljena razdobljima u kojima stvara Novak rutinski je odrađen posao, koristan prvenstveno propedeutički, nepoticajan u kontekstu mog izlaganja.

Novak je dakle u tom trenutku u očima književne znanosti ozbiljno, ali još uvijek, uza sve njegove posebnosti, ne izuzetno ime hrvatske književnosti. Ovaj zbornik smješta ga među nekoliko bitnih čimbenika hrvatske književne scene, njegove kvalitete se cijene, i to je sve. Nije malo, ali svakako nedovoljno da ga ustoliči ondje gdje mu je mjesto na koje ga je koju godinu kasnije instalirao Igor Mandić.

Važnijim od činjenice da je kao već formiran i zreo pisac godine 1981. dobio poseban svezak u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti* nadaje mi se u toj knjizi Mandićev (1981: 7–35) uvodni tekst koji već prvom rečenicom odaje strast kojom je ovaj, inače ne osobito dosljedan, senzacionalizmu sklon književni kritičar pristupio Novakovu opusu, ujedno afirmirajući sebe relevantnim književnim stručnjakom. Mandić alimentira etičnost Novakove ironije zato što ona nije, kako kaže, „prazna i efektna gesta podrugljivca bez moralne kičme” (Mandić 1981: 8), naglašavajući piščevu moć opservacije i pronicljivost u gradnji slike svijeta. Gotovo opće mjesto u opisima Novakova postupka, ironiju, Mandić analizira preciznije nego bilo tko dotad, poantičajući svoju minucioznu raščlambu zaključkom kako „na račun solidnog i pravolinijskog, konvencionalnog pričanja Novak gradi neobičnu prozu, koja je u nas bez presedana u svojoj dosljednosti” (Mandić 1981: 9). Proglasiti nekoga velikim piscem bez dostatne analitičke persuzivnosti opasno je mrevarenje javnog izričaja. Mandić, u ovom tekstu odgovorniji nego u velikom broju svojih površnijih napisa, obrazlaže izuzetnost Novakove proze precizno i jednostavno, naglašavajući jedinstvo konkretnog i alegorijskog, da bi nešto kasnije istaknuo specifičnu nefilozofsku, ali stoga ništa manje duboku misaonost piščevu naglašavajući neodvojivost misli i stvari pripovijesti u postupku gdje je samo mišljenje organsko tkivo priče (22). Nitko prije Mandića nije spojem čitateljske strasti, solidne analitičke aparature i pronicavosti uspio tako precizno opisati navlastitost Novakova postupka.

Nigdje kao u ovom tekstu nije Mandić tako dobro iskoristio svoje književnokritičko iskustvo i nigdje, osim u puno kasnijem napisu Maroevičevu, nije tako slikovito i istodobno pojmovno adekvatno opisan Novak. I dok je Mandića nemoguće smjestiti u određenu znanstvenu paradigmu upravo zato što umjesto paradigme ovdje nudi discipliniranu, učenošću potkrijepljenu intuiciju, dotle je prvi od pisaca cjelovita pregleda povijesti nacionalne književnosti koji književnopovijesno situira Novakov opus, Ivo Frangeš, tvorac i plod Zagrebačke stilističke škole i vjeran poklonik desantskovskog pisanja o književnosti koje i samo mora biti književne razine i kakvoće, te su njegove interpretacije kao i književnopovijesni opus u cjelini i same estetski

artefakti (Oraić Tolić 2022: 31). Njegovu *Povijest hrvatske književnosti* iz 1987. Perina Meić (2010: 153–162) svrstava u tradicionalnu imanentnu književnopovijesnu podvrstu. Bitnija od puke kurtoazije njena je opaska na samom početku opisa Frangešova djela da je njegovo objelodanjenje bilo prvorazredan književnoznanstveni, ali i društvenopolitički događaj. Doduše, pojava povijesti Prosperova Novaka jest popraćena brojnim reakcijama na sam postupak i provokativne, ponegdje i samosvojne zaključke o nekim pojavama, ali ona, a još manje Jelčićeva povijest nisu imale ni približno takva odjeka kao Frangešova povjesnica. Da nije riječ tek o iznimnosti djela i auktora te možda i manjoj relevantnosti potonjih povjesnika, sugerira nam kontekst djela. Kulturna, politička, medijska scena toliko se u međuvremenu promijenila inflacijom banalnih sadržaja da takvu recepciju kakvu je imala Frangešova povijest u najnovije doba može zadobiti samo senzacionalistički podgrijano štivo neovisno o stvarnoj vrijednosti koja je danas kao kategorija posve neupitno dezavuirana. Kao što ni književnik Novak kao pisac u poplavi spisateljskih imena i potpune propasti književnokritičkog kriterija u kulturnom životu ne bi bio moguć – ni on, ni Marinković, ni Šoljan, ni Slamnig, ni brojni drugi. Poplava nevjerodostojnosti bi, ako ne dezavuirala, a ono barem prigušila izuzetnost njihova djela. Naprosto, živimo u dobu u kojem više nije moguće ono nekada patetično velikim slovom pisano Djelo.

Frangeš je o Novakovu opusu rekao sve bitno ne samo opisavši piščeve motive, pripovjedne komplekse i postupke nego i sposobnošću da sinegdohalno apostrofirajući jedno djelo ili dio opusa, pronađe strukturne analogije u cjelini stvaranja. Dobar je primjer takva postupka zaključni pasus pisanja o Novaku, gdje ističe njegovo radiodramsko stvaranje: „Kao da specifičnost medija, potreba da se sve prepusti uvjerljivosti glasa (i popratnih zvukova) svoj daleki praizvor nalazi u toliko privlačnom i toliko izražajnom glasu dječakove badesse.” To sažimanje raznolikih pojavnosti jastva definira Frangeš kao autobiografizam „u dubljem smislu” (Frangeš 1987: 407). Konkretno, to znači da je životopis svakoga autentičnog pisca složen presjek pragmatičnog i implicitnog s polazišnim elementima konkretnog auktora: „Sadašnje, današnje ja nije ništa drugo doli naša sazrela nekadašnjost koja se ne odriče mladenačkih slika, nego s bolom i gorčinom promatra njihov sudar sa zbiljom” (isto).

Povijest hrvatske književnosti Dubravka Jelčića iz 1997. (reizdana 2004. u znatno proširenom izdanju) Perina Meić svrstava u tradicionalnu pozitivističku književnopovijesnu podvrstu zajedno s Prohaskom, Ježićem, Barcem, Živančevićem, Frangešom, Vučetićem, Prosperovim Novakom

dakle u raspon od dvadesetih godina dvadesetog do početka dvadeset i prvog stoljeća. Dominantnim pretpostavkama ove podvrste Meić smatra genealoški pristup te povećan interes za analizu društvenog, kulturnog ili političkog konteksta. Naglašava i da književni povjesničari ove podvrste, želeći dosegnuti objektivistički ideal, najviše prostora posvećuju istraživanju i navođenju tzv. pozitivnih činjenica, među kojima posebnu važnost imaju biografske pojedinosti iz piščeva života, ali se i korigira pripomenom da se u ovoj književnopovijesnoj podvrsti izučavanje književnosti često proširuje na područja koja uključuju elemente najšireg društvenog, povijesnog i kulturnološkog konteksta, što podrazumijeva naglašavanje povezanosti povijesnog života nacije i njezine književnosti (Meić 2010: 84). Jelčićev prikaz Novaka preskučen je da bi realizirao sve nabrojene, pokadšto rigidne metodološke pretpostavke. Novak je u njegovoj povjesnici ocrtan jezgrovit, najvažnija djela opisana lapidarno, a veza nacije i književnosti apsolvirana je neizravno tek tvrdnjom da „baveći se neposredno ili posredno, etičkim problemima svoje sredine, Novak nalazi stvaralačke poticaje u svakodnevicu, ali svoju prozu lišava realnih dimenzija preobrazbom konkretnih detalja i stvarnih situacija u simbole i metafore” (Jelčić 2004: 480). Nizom poglavito književnokritičkih ocjena Jelčić bi, barem poglavljem o Novaku, prije spadao u pozitivističko-imanentnu podvrstu, ali je važno naglasiti da je i pretežito kritičarskim opisom, bez dublje teorijske analize i povijesne kontekstualizacije, sažeo bitne silnice Novakova stvaranja.

Prezimenjak Novakov, Slobodan Prosperov, u nekim segmentima ostvarujući svojom povjesnicom mandićevsku parolu da je važnije biti čitan nego u pravu, dobro se uklopio u recentno tržište. Perina Meić svrstava ga, rekli smo, u tradicionalnu pozitivističku književnopovijesnu podvrstu s nizom gore spomenutih imena u toj kategoriji što, s obzirom na njegovu različitost, problematizira njen razvrstaj. Novakovo književnopovijesno pisanje spoj je publicistike, analize ponegdje sasvim oslonjene na opću povijest, ali i briljantnih književnokritičkih uvida, trača i stilističkog odabira intencijom srodnog desantistovskoj tradiciji, uz ponešto paušalnih tvrdnji, materijalnih grešaka i stilskih nezgrapnosti. Svog prezimenjaka već u prvoj rečenici definira najboljim pripovjedačem poslijeratnog naraštaja. Afirmira Novakovo rano pjesništvo, a najtočnije je u našoj književnoj povijesti opisao značaj piščeva proznog pisanja: „Novak je u svakom od tri desetljeća književnog rada napisao po jednu ključnu knjigu koja je obilježila čitavu epohu” (Novak 2003: 435). Također najiskrenije i najtočnije raščlanio je kompromisnu preinaku kraja pripovijesti *Badessa madre Antonia*, uza sjajnu

poantu: „Pisac svoju majstorski napisanu novelu nije mogao pokvariti nego je samo pokazao svoju duševnu i ideološku krhkost” (435). Njegov prikaz zaključen je možda i najboljom karakterizacijom pisca u hrvatskoj književnoj povijesti: „Slobodan Novak pisao je svoje tekstove glasom duboko razočaranim, čitavog života branio se od lažnih osjećaja, pisao rečenicom tečnom i promišljenom, ironičnim i vrlo jetkim stilom, te je ostvario neke od prozних vrhunaca cjelokupne hrvatske književnosti” (436). Rekli bismo i da se suzdržano osvrnuo na *Digresije*, s obzirom na to da je i sam u njima dobio „zapaženo” mjesto, minimizirajući njihovu polemičku oštricu tako što ih kvalificira ogovaračkima, pa i dogmatskima (!?) (435).

Temeljito je Novakov romaneskni opus prikazao Krešimir Nemeć u trećoj knjizi kapitalne povijesti hrvatskog romana. Logično, najviše je prostora posvećeno *magnum opusu*, romanu *Mirisi, zlato i tamjan*. Apsolviravši sve što je prije njega kazano o tom romanu i općenito o romanesknom opusu Novakovu, Nemeć je zaoštrio opreku dviju ideologija, katoličko vjerske i komunistički nevjerničke, naglasivši još jedan moment, dotada stran interpretativnim okušajima, žrtvovni. Po njemu, „Mali živi u znaku čistilišne kazne” (Nemeć 2003: 125). Točno je da Novakovi junaci jesu uhvaćeni u mrežu žrtvovnog i progonstvenog diskursa, ali se oni ipak razlikuju od mit-skih sudbina iz Girardovih egzegeza, kao i od Aristotelovih tragičnih sudbina i njihova scenskog razjašnjenja. Naime spornim se u Nemećovu viđenju katarze nadaje konstatacija o pročišćenju emocija materijaliziranom u obliku posvemašnje rezignacije. Nadalje, u aristotelovskom viđenju katarze nema mjesta ironiji, što je suprotno Novakovu junaku i njegovoj situaciji koju dobro opisuje Nemeć: „Kraj iluzija početak je ironije i radikalne skepse” (126). Ono ključno čemu su se približili svi književni povjesnici i istraživači Novakova djela, ali ga, rekao bih analogno sudbini Herbertova bumbara, nisu apsolvirali, jest upravo izostanak ili nemogućnost tragedije. Zapravo, nijedan Novakov alter ego nije tragičan. Njihova je jedina krivica u tome što se u tragičnom vremenu i okolnostima ne mogu konstituirati kao tragični karakteri. Ironija je stoga ne *modus vivendi* ili ne samo i poglavito to – ona je svojevršno okajanje za netragičnost, za činjenicu da odsuće tragedije uskraćuje mogućnost pročišćenja svijeta osuđena stoga na vječitu grotesku Madonine ekskrementacije. Nije to čak ni sizifovsko *amor fati*, a ako ga i oponaša, onda je to cinično pomirenje s vječitim vonjem svijeta koji ne samo da je pristao ne ekskrement nego je i sam jedna velika izmetina. Dakle ni tragičnost ni egzistencijalizam – Novakovi junaci osuđeni su na beskonačnu vrpću beketovskog umiranja bez smrti. Vrpću koju već dugo osluškuje, ali je još uvijek nije u potpunosti čula hrvatska književna povjesnica.

Pogrešno bi bilo ne spomenuti još i tekst koji je svojevrstan predgovor Matičinim *Sabranim djelima*, tiskan u prvom svesku, mada se on na prvi pogled ne uklapa sasvim u temu ovog izlaganja. Maroević nije imao namjeru pisati iz perspektive književnog povjesnika, a opet kazao je sve bitno čime su se feljtonistički ili analitički bavili Novakovi interpretatori. Usto je opovrgnuo uobičajenu mantru o Novakovu književnom profilu i nagovijestio ono po čem su bitna upravo ova, u Matici tiskana *Sabrana djela*: „Uobičajena je tvrdnja kako je Novakova književnost, istina, vrlo kvalitetna, vrijedna, neporeciva, ali da je količinski škrta, uska i monotematska. Da stvari ne stoje baš tako najbolje će pokazati ovo izdanje *Sabranih djela*, kako kvalitetom tiskanih stranica, tako i problemskim rasponima” (Maroević 2011: 11). Napomenuo je i ono najbitnije – da se Novaka ima kao velikog pisca uvažavati čak i kad se ne slažemo s njegovim stavovima (bilo bi suvišno Splićanina koji je Novaka nazvao budalom poučavati bilo čemu, pa tako i uputiti ga na Maroevićevu opasku). Strašću jednakom onoj Mandićevoj ocrtao je na tridesetak stranica Maroević Novakov književni portret možda i bolje od nekih književnih povjesničara, zaključujući svoj ogled rečenicom gnomskom koja, usprkos svojoj ležernosti, kazuje zapravo sve i o važnosti *Sabranih djela* kojima je bio suurednikom i o samome piscu: „Čitanje Novaka je suočavanje s valjda najprisnijim razlozima pisanja – i to ne samo na hrvatskome jeziku...” (34).

LITERATURA

- Compagnon, Antoine. 2007. *Demon teorije* [prev. Morana Čale]. Zagreb: AGM.
- Flaker, Aleksandar. 1978. Hrvatska književnost prema avangardi i socijalno angažiranoj književnosti. *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu* [ur. Aleksandar Flaker, Kruno Pranjić]. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber; Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 499–524.
- Frangeš, Ivo. 1987. *Povijest hrvatske književnosti*. Zagreb – Ljubljana: Nakladni zavod Matice hrvatske – Cankarjeva založba.
- Jelčić, Dubravko. 2004. *Povijest hrvatske književnosti. Tisućljeće od Bašćanske ploče do postmoderne*. Drugo, znatno prošireno izdanje. Zagreb: Naklada P.I.P. Pavičić.
- Mandić, Igor. 1981. [uvodni tekst bez naslova]. *Slobodan Novak: „Izabrana proza”* [Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 160]. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Maroević, Tonko. 2011. Nesmiljeno, a s podsmijehom (Pristrani pristup književnom djelu Slobodana Novaka). *Glasnice u oluji. Sabrana djela Slobodana Novaka*, svezak prvi. Zagreb: Matica hrvatska.
- Meić, Perina. 2010. *Čitanje povijesti književnosti (metodološki modeli književnopovijesnih istraživanja u hrvatskoj znanosti o književnosti)*. Mostar: Alfa.

- Nemec, Krešimir. 2003. *Povijest hrvatskog romana od 1945. do 2000. godine*. Zagreb: Školska knjiga.
- Novak, Slobodan Prosperov. 2003. *Povijest hrvatske književnosti. Od Bašćanske ploče do danas*. Zagreb: Golden marketing.
- Oraić Tolić, Dubravka. 2022. *Zagrebačka stilistička škola*. Zagreb: Ljevak.
- Peš, Gajo. 1978. Hrvatska proza 1945–1960. (Nacrt za tematsku i izražajnu analizu). *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu* [ur. Aleksandar Flaker, Krno Pranjčić]. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber; Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 653–661.
- Visković, Velimir. 1978. Komparativni pregled hrvatske proze u šezdesetim i sedamdesetim godinama. *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu* [ur. Aleksandar Flaker, Krno Pranjčić]. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber; Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 663–688.

SAŽETAK

Rad istražuje pisanje o opusu Slobodana Novaka u hrvatskim književnim povjesnicama osvrćući se poglavito na relevantne književnopovijesne sinteze: konkretno, povijesti hrvatske književnosti Ive Frangeša, Dubravka Jelčića i Slobodana Prosperova Novaka te *Povijest hrvatskoga romana* Krešimira Nemeca. Dotiče i neka poglavlja važna za temu u zborniku *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu*, kao i na intrigantan predgovor Novakovim izabranim djelima Igora Mandića u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti*. Zaključno se bavi i komentarom predgovoru Novakovim *Sabranim djelima* iz pera Tonka Maroevića u izdanju Matice hrvatske. Osnovni je cilj ovoga rada na odabranim primjerima književnopovijesnih tekstova o Novakovim književnim djelima pokazati kako su Novakovi romani i novele, još za vremena Novakova aktivna djelovanja i intenzivna pisanja, postigli ugled i pozicionirali se u samom vrhu hrvatskoga književnoga kanona. Hrvatski književni povjesničari na vrijeme su prepoznali važnost i vrijednost opusa koji je tada bio u nastanku i nedvojbeno je da su na najpozitivniji način usmjerili ranu recepciju Novakova pisma. Upravo tim književnopovijesnim sintezama imamo zahvaliti brojne analitičke uvide o Novakovu pisanju – od kojih su neki ostali tek u naznakama, dok su neki uvidi i razrađeniji – koji se danas smatraju općeprihvaćenim, polaznim tezama i koji i danas stoje na početku svakoga iole ozbiljnijega razgovora o Novakovu opusu.

Ključne riječi: Slobodan Novak; povijest; književnost; ironija; katarza

Autorska prava: © 2024 Autor(i). Ovaj je rad dostupan u otvorenom pristupu sukladno s licencijom Creative Commons Imenovanje 4.0. međunarodna.

Copyright © 2024 The Author(s). Open Access: This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.